

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Fakulta tělesné kultury

**PŘESTAVBA STUDIA KINANTROPOLOGICKÝCH OBORŮ VZHLEDEM KE
KONKURECESCHOPNOSTI ABSOLVENTŮ V EU**
(ESF - Investice do rozvoje vzdělávání, CZ.1.07/2.2.00/28.0169)

Diplomová práce

Autor: Bc. Helena Ficová

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Skoumal, Ph.D.

Olomouc 2012

Jméno a příjmení autora:	Bc. Helena Ficová
Název bakalářské práce:	Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU (<i>ESF - Investice do rozvoje vzdělávání, CZ.1.07/2.2.00/28.0169</i>)
Pracoviště:	Katedra rekreologie
Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Jiří Skoumal, Ph.D.
Rok obhajoby bakalářské práce:	2013

Abstrakt

Třístupňová struktura vysokoškolského studia (bakalářské, magisterské a doktorské studium) a její postupné zavádění je aktuálně nejdůležitějším prvkem rozvoje, resp. transformace vysokoškolských systémů evropských zemí. Pro většinou zemí Evropy je strukturované studium novým prvkem, jehož uvedení do chodu je obtížné a vyžaduje ještě mnoho práce a času.

V diplomové práci je okomentován vývoj nejdůležitějších částí dokumentů, které se strukturovaného studia přímo dotýkají. Zároveň je analyzován, porovnáván a hodnocen terciární vzdělávací systém na základě třístupňové struktury studia, konceptu prostupnosti a uznávání studia v oblasti tělesné výchovy a sportovního managementu v některých zemích Evropy (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Norsko).

Klíčová slova: transformace vysokoškolských systémů, strukturované studium, terciární vzdělávací systém, třístupňová struktura studia, koncept prostupnosti, uznávání studia.

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovních služeb.

Author's name and surname: Helena Ficova
Title of the bachelor thesis: Reorganization of kinantropological fields of study in the view of graduates competitiveness in the EU. (*ESF - Investments in Education Development, Department of Recreationology*)
Department:
Supervisor: Jiří Skoumal
Year of presentation: 2013

Abstract

Currently, the three-stage structure of university study (bachelor, master, doctoral) and its gradual implementation is the most significant element of development or, if need be, transformation of university systems in European countries. For most countries of Europe the structured study is a new element, the establishment of which is difficult and requires a lot of work and time.

The development of the most important parts of documents which involve the structured study directly have been dealt with in the diploma thesis. At the same time, the postsecondary education system, the concept of permeability and the recognition of study in the field of physical education and sports management in some European countries (Belgium, Finland, France, Ireland, Norway, etc.) have been analyzed, compared and evaluated on the basis of the three-stage structure of study.

Keywords: transformation of university systems, structured study, postsecondary education system, three-stage structure of study, concept of permeability, recognition of study.

I agree with the thesis paper to be lent within the library service.

Diplomová práce byla vypracována jako součást projektu ESF Investice do vzdělávání „*Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*“ (CZ.1.07/2.2.00/28.0169). Obsah a výsledky práce budou sloužit jako základ kurikul pro akreditaci studijního oboru Trenérství a sport na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí
Mgr. Jiřího Skoumala, Ph.D. a uvedla všechny použité literární a odborné zdroje.

V Olomouci dne 30. dubna 2012

Děkuji panu Mgr. Jiřímu Skoumalovi, Ph.D. za čas, pomoc a odborné vedení při zpracování diplomové práce.

Stejně tak patří moje poděkování všem pedagogickým pracovníkům Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci zapojených do projektu ESF Investice do vzdělávání „*Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*“ (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) bez jejichž pomoci by práce nemohla vzniknout.

V Olomouci dne 30. dubna 2012

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 SYNTÉZA POZNATKŮ	11
2.1 Stručný vývoj systémů akademických disciplín	11
2.2 Oblasti vzdělávání	11
2.3 Koncepce oblasti vzdělávání	12
2.4 Soustava oblastí vzdělávání	13
2.5 Kvalifikační rámec	13
2.6 Charakteristika kvalifikace	13
2.7 Parametry kvalifikací	14
2.7.1 Úroveň	14
2.7.2 Studijní zátěž	14
2.7.3 Profil kvalifikace	15
2.7.4 Výstupy z učení	15
2.7.5 Kvalita kvalifikace	15
2.8 Kvalifikační systém	16
2.9 Kvalifikační systém terciárního vzdělávání v České republice	16
2.10 Charakteristika oblastí vzdělávání v českém prostředí	17
3 CÍL A ÚKOLY PRÁCE	19
3.1 Hlavní cíl práce	19
3.2 Úkoly práce	19
4 METODIKA	20
4.1 Vymezení oblastí vzdělávání	20
4.2 Hodnocení profilů absolventů podle úrovně vzdělání	21
4.2.1 <i>Tělesná výchova a sport</i>	21
4.2.2 <i>Trenérské licence ve vysokoškolském prostředí</i>	22
5 VÝSLEDKY	24
5.1 Faculté des Sciences de la Motricité Bruxelles (Belgie)	24
5.2 Faculty of Health and Sport Sciences (Finsko)	28
5.3 Faculté des Sciences du Sport Dijon (Francie)	31
5.4 Irish University of Limerick (Irsko)	34
5.5 Norwegian School of Sport Sciences (Norsko)	37
5.6 Faculty of Physical Education and Sports (Rumunsko)	40

6 DISKUZE	42
7 ZÁVĚRY	44
8 SOUHRN	46
9 SUMMARY	47
10 REFERENČNÍ SEZNAM	48
11 PŘÍLOHY	50

1 ÚVOD

Podobně jako v Evropě, probíhá aktuálně i v České republice deskripce a hodnocení tělesné, resp. sportovní výchovy a jejich poskytovatelů. Příprava inovací sportovních sektorů je soustředěna především na zajištění systémů, na akademickou kvalitu v evropské dimenzi – vše v návaznosti na trh práce a zaměstnavatele.

Kromě kvantitativního shromažďování informací z praxe prostřednictvím elektronických dotazníků (např. AEHESIS, 2002-2007; Zařazení evropského vysokého školství do struktury sportovních věd, *Aligning a European Higher Education Structure In Sport Science*) jsou brány v úvahu i dotazníky a subjektivní zjišťování kvalitativních stanovisek odborníků z oblasti sportovní výchovy (např. Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, *Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*). Projekty identifikují a implementují hlavní oblasti sportovního vzdělávání zejména v sektorech Učitelství tělesné výchovy, Zdraví a zdatnost, Sportovní management a Trenérství. Sdělení ze všech pramenů informací (kvantitativních i kvalitativních) byla a jsou analyzována a slučována tak, aby mohla být postupně rozpracována do specifických modelů profesí (modulů).

Sorbonnskou deklarací se v květnu 1998 v Paříži ministři Francie, Anglie, Německa a Itálie zavázali k souladu vysokoškolských systémů ve svých zemích. V červnu 1999 podepsali zástupci 29 států v sídle nejstarší evropské univerzity tzv. Boloňskou deklaraci, v níž byly vyhlášeny převratné změny v evropském terciárním vzdělávání jako dobrovolné závazky jednotlivých států.

Jedním z nejdůležitějších závěrů ministerské konference v Bergenu (2005) bylo přijetí zastřešujícího rámce kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání („*Overarching framework for the European Higher Education Area*“, QF-EHEA). Podstatou tohoto rámce se staly tzv. Dublinské deskriptory, popis tří základních cyklů vysokoškolského studia, založený na výsledcích učení.

Dlouhé období jednání a konzultací bylo završeno v roce 2008, kdy Evropský parlament a Rada vydaly doporučení o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení (*European qualifications framework for lifelong learning*, EQF nebo EQF-LLL).

Na konferenci evropských ministrů zodpovědných za vysoké školství (Budapešť a Vídeň, 2010), byl oficiálně představen konkrétní plán - Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání.

Všechny zmiňované projekty směřují ke kompletaci veškerých profesních oblastí a sportovních oborů, resp. jejich kontextů a adaptací výstupů „prototypů“ vzdělávacích programů do *Evropského (národního, mezinárodního) kvalifikačního rámce*.

Cílem zavádění kvalifikačního rámce (mezinárodního, evropského, českého) je zvýšit přehlednost, a tudíž *prostupnost vzdělávacích soustav v mezinárodním kontextu*. Kvalifikační rámec terciárního vzdělávání je nástrojem pro vývoj a zajišťování kvality hodnocení terciárního vzdělávání prostřednictvím vymezení úrovně prokazovaných znalostí, dovedností a způsobilosti absolventů.

V současné době dokončilo proces „sebecertifikace“ národních kvalifikačních rámců 8 z celkových 47 států Boloňského procesu.

Domnívám se, že vytvoření „českého“ kvalifikačního rámce učiní naše vysokoškolské vzdělávání srozumitelnějším nejen pro oblast České republiky, ale pro celý Evropský „vysokoškolský“ prostor. Národní kvalifikační rámec vycházející z Evropského kvalifikačního rámce, vznikl v diskuzi mezi všemi aktéry terciárního vzdělávání – zástupci škol, vyučujícími a studujícími, absolventy, zaměstnavateli i státní správou - v rámci Boloňského procesu, mj. významně *zjednoduší mezinárodní srovnání* obdobných kvalifikací. Spuštěním projektu Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání (Q-RAM).

Kvalifikační rámce založené na výsledcích učení vycházejí vstříc vyučujícím, studujícím i zaměstnavatelům. Pro *vyučující* přináší odklon od formálních ukazatelů k samotnému obsahu výuky a studia, pro *studující* informaci o tom, jaké znalosti, dovednosti a způsobilosti svým studiem získají (Nantl a Černíkovský, 2011).

Myslím si, že nejdůležitějším výstupem z předkládané diplomové práce bude odpověď na otázku, zda budou připravované výchovné a vzdělávací systémy v zemích EU *relevantními v rozvoji lidských zdrojů* a budou-li *dobře (optimálně) přizpůsobeny sociálním a ekonomickým potřebám* Evropanů.

2 SYNTÉZA POZNATKŮ

2.1 Stručný vývoj systémů akademických disciplín

Potřeba rozčlenit existující poznání do speciálních oblastí, resp. klasifikačních systémů, tak aby si udržely autoritu i v dalších obdobích a vytyčovaly jednak ucelenou organizaci vědění, jednak hranice mezi jednotlivými oblastmi lidského poznání.

Společná část vzdělávání měla zpočátku obsáhnout nejprve *nižší stupeň* (trivium – gramatika, logika a rétorika), která byla jakousi propedeutikou pro *vyšší úroveň* (kvadrivium – aritmetika, geometrie, astronomie a hudba). Teprve znalost těchto sedmi svobodných umění zaručovala přístup k dalšímu specializovanému vzdělání na lékařských, právnických nebo teologických fakultách.

Namísto trivium a kvadrivium se v době renesance prosadil systém tzv. *humanitních studií* a postupně se osamostatňovaly i *přírodní vědy*. Razantní proměnu přineslo až období 19. století, kdy došlo k dramatickým změnám v oblasti lidského vědění a z toho pak k zásadnímu uspořádání univerzitní výuky. Tradiční odpor proti úzkému disciplinárnímu dělení vzal na sebe v průběhu 20. století novou podobu a znamenal začátek interdisciplinárních transdisciplinárních nebo superdisciplinárních přístupů (Burke, 2012).

I když je nepochybné, že zmiňované reorganizace přinášejí řadu důsledků rovněž pro činnost vysokých škol, jsou osou terciárního vzdělávání na většině evropských univerzit poměrně stabilní síť kateder s vazbami na systém *tradičních* akademických disciplín Černíkovský, Hnilica a Pasáčková (2012).

Zmapovat tento nepřehledný prostor je hlavním cílem předkládané práce, která by měla v českém prostředí představit komplexní pohled na aktuální vzdělávání adeptů Sportovního managementu a trenérství v evropském prostředí.

2.2 Oblasti vzdělávání

Základní obsahovou a organizační složkou vysokoškolského vzdělávání jsou *studijní programy* a *studijní obory*, jejichž obsahy jsou konstruovány podle platného zákona o vysokých školách a podmíněny příslušnou akreditací¹. Expanze studijních programů v evropském prostředí v současné době je přirozeným a ve své podstatě pozitivním procesem,

¹ §§ 78-81 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). V oblasti vyššího odborného vzdělávání, které se zpravidla považuje za součást terciárního vzdělávání, je naproti tomu základní složkou vzdělávacího programu podléhající akreditaci (§ 104 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, školním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

nicméně přinesla zároveň některé nové výzvy zejména z oblastí přehlednosti a transparentnosti vysokoškolského vzdělání. Vývoj posledního desetiletí přinesl i problémy administrativního rázu, které se při stále se zvyšujícím a modifikujícím se počtu studijních programů a oborů zákonitě projeví zejména v akreditačním řízení.

Řešitelský tým projektu ESF – Investice do rozvoje vzdělávání (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) *Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU* byl v souladu se schválenou projektovou žádostí pověřen úkolem zmapovat, analyzovat a vyhodnotit pojetí oblastí vzdělávání a navrhnout soustavu oblastí tak, aby směřovala k mezinárodně obvyklému a srozumitelnému členění s ohledem na domácí vzdělávací tradice.

2.3 Koncepce oblastí vzdělávání

V předkládané práci rozumíme *oblastí vzdělávání* ucelený a vzájemně související pasáž terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují se *studijní programy*.

Naše deskripce oblastí vzdělávání v EU v terciárním vzdělávání se vztahují „...k typickému absolventovi páteřního oboru oblasti vzdělávání a berou v úvahu akademický i profesní účel vzdělávání“ (Černíkovský, Hnilica a Pasáčková, 2012). Deskriptory oblastí vzdělávání představují profil konkrétního studijního programu Tělesná výchova a sport, obor Management tělesné výchovy a sportu (*Management sportu, Management sportu a trenérství, Spottraining, Entraînement, Préparation Physique et Management du Sportif, Entraînement et management du sport, La santé, l'alimentation et l'entraînement, Sport Training-Program Management, Sports Management* aj.) a jejich smyslem je podrobná specifikace studijních programů standardizace kurikula v terciárním vzdělávání.

Je samozřejmé, že takto definované studijní programy zahrnují širokou a nestálou škálu oborů s odlišnou mírou akademického nebo naopak profesního zaměření. Počítáme i s tím, že se některé obory budou prolínat nebo pohybovat se na hranici několika oblastí vzdělávání (integrace a další přeměny aktuálních programů, vznik programů nových).

Všechny jednotlivé výstupy z analýzy kvalifikačních rámců terciárního vzdělávání jednotlivých národních systémů (v našem případě Německo, Francie, Anglie, Finsko, Česko a Řecko) budou porovnávány a propojovány s Rámcem kvalifikací Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (Boloňský proces) a s Evropským rámcem kvalifikací pro celoživotní učení (Evropská unie).

Pokud jde o znalostní a dovednostní kategorie uvádíme oblasti vzdělávání, konkrétní znalosti a dovednosti, jaké má typický absolvent páteřního oboru (*Management sportu*) při

absolvování mít (kategorie bývají často definovány jako „odborné znalosti“ a „odborné dovednosti“).

2.4 Soustava oblastí vzdělávání

Intence vzdělávání prochází v aktuální generaci významnými proměnami. Na tomto prostém konstatování se shodují jak zastánci nových přístupů a inovací, tak jejich recenzenti. Nově nastavené paradigma bere jednak větší ohled na zájmy dosud spíše okrajových zájmových skupin, více či méně nové role však přisuzuje tradičním „aktérům“.

Středem zájmu se stává student, jehož postavení je zcela klíčové.

Při vzdělávání, které probíhá ve škole (což není v novém pojetí jediná možnost) se nepočítá s výukou jako s transferem znalostí od vyučujícího směrem ke studentovi, ale učení je vnímáno jako aktivní proces, v němž učitel plní funkci „manažera“.

Podle Nantla a Černikovského (2011) není posláním vzdělávací instituce předávat konkrétní znalosti a dovednosti, ale spíše prostřednictvím kreativního prostředí a metod podporovat ve studentech schopnost učení. Hlavním kritériem úspěšnosti už není průchod rigidně předepsaným kurikulem, ale pozornost se přesouvá od vstupů k výstupům z učení (*learning outcomes*).

2.5 Kvalifikační rámec

Škálu národních i mezinárodních přístupů v různých částech světa lze vnímat jako výměr poskytnutý v Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2008 o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení. Kvalifikační rámec je zde definován jako nástroj „... pro klasifikaci kvalifikací podle souboru kritérií stanovených pro jednotlivé úrovně dosaženého učení“. Tomuto výměru je blízká rovněž definice OECD a dalších souvisejících dokumentů (Coles a Werquin, 2007).

2.6 Charakteristika kvalifikace

Většina současných definic chápe kvalifikaci s důrazem na prvky formální i obsahové jako *formální osvědčení dosažených výstupů z učení*.

Zcela v souladu s tímto přístupem vnímá kvalifikaci i jeden z pilířů Boloňského procesu, Úmluva o uznávání kvalifikací vztahujících se k vysokoškolskému vzdělávání v evropském regionu z roku 1997 – „Lisabonská úmluva“. Kvalifikací se zde rozumí „... každý titul, diplom nebo osvědčení vydané příslušným orgánem, osvědčující úspěšné ukončení vysokoškolského studijního programu“ (Bergan, 2007).

2.7 Parametry kvalifikací

Většina současných definic chápe kvalifikaci s důrazem na prvek formální i obsahový jako *formální osvědčení dosažených výstupů z učení*. Takovéto pojetí lze nalézt po celém světě (*Australian Qualifications*, 2007; *Transnational Qualifications*, 2008 aj.). Většina kvalifikačních rámců třídí způsobilost podle specifických kritérií (*The Higher Education*, 2007).

2.7.1 Úroveň

Úroveň kvalifikace (*level*), která vyjadřuje hierarchickou pozici dané kvalifikace v systému vzdělávání a současně míru náročnosti. Úroveň kvalifikace může vyplývat z legislativy nebo jiných druhů usměrňování včetně metodik vzdělávacího systému, ale může být také neformálně uznávána ve společenském vnímání. Tato hlediska se nemusejí shodovat². Vymezení úrovně kvalifikace je současně důležité pro prostupnost vzdělávacích systémů (Nantl a Černíkovský et al., 2011). Kvalifikace nižší úrovně zakládá přístup ke vzdělávání směřujícímu ke kvalifikaci následující vyšší úrovně.

2.7.2 Studijní zátěž

Studijní zátěž (*workload*), je nutná k získání kvalifikace. Vyjadřuje se časově prostřednictvím počtu předepsaných nebo očekávaných let studia (Zákon o vysokých školách). Vyjádření studijní zátěže podle rozsahu výuky je problematické, neboť neumí vyjádřit skutečnou individuální zátěž studenta, včetně samostudia, které je významným prvkem terciárního vzdělávání, zejména, jde-li o jeho vyšší úrovně.

Pozn. Popisovaný problém se pokoušely řešit *kreditní systémy* (přelom 19. a 20. stol. v USA). Od počátku šlo o nástroje pro kvantifikaci jednotek učení (*units of study*), kde akumulace jednotek směřovala k naplnění požadavku určitého studijního plánu a získání kvalifikace. Kreditní systémy umožňují jednak přechod mezi studijními programy na téže úrovni (horizontální mobilita), jednak přechod ze studijního programu nižší úrovně do programu vyšší úrovně).

² Např. úroveň vyššího odborného vzdělání je podle platné metodiky Národní soustavy kvalifikací České republiky řazena na úroveň bakalářského programu. Ve společnosti však převažuje vnímání přiřazující bakalářskému studijnímu programu vyšší hierarchickou pozici, než jakou má vyšší odborné vzdělání.

Evropský systém akumulace a transferu kreditů (ECTS), který představuje „společnou měnu“ evropského prostoru terciárního vzdělávání, byl přijat jako společný *kreditový systém*³ v rámci Boloňského procesu.

2.7.3 Profil kvalifikace

Podle Kreberové (2009) představuje profil kvalifikace *vymezení identity stanovené kvalifikace* v rámci vzdělávacího systému (účel kvalifikace, vzdělávací cíle, cílové skupiny aj.), která se vztahuje vždy k singulární kvalifikaci a odvozené od typu vysoké školy (univerzitní, odborná).

2.7.4 Výstupy z učení

Výstupy z učení (*learning outcomes*) jsou jednoznačným vyjádřením znalostí, dovedností a ostatních způsobilostí, které student musí prokázat, aby mu byla udělena kompetentní kvalifikace. Výstupy z učení lze vyjádřit v posloupnosti úrovní:

- studijního programu,
- vzdělávacího systému,
- modulu,
- předmětu,
- ostatních jednotky učení.

Platí, že čím „menší“ jednotka je, tím podrobněji a přesněji jsou výstupy z učení formulovány.

2.7.5 Kvalita kvalifikace

Kvalita kvalifikace je vymezena všemi výše uváděnými znaky, kde především *úroveň kvalifikace* vypovídá mnoho o kvalitativní povaze a *výstupy z učení* jsou zase rozhodujícím prvkem k posouzení.

Kvalita kvalifikace je podporována především konstruktivním propojením (*constructive alignment*) stanovených výstupů z učení, optimálních forem a metod výuky a učení a vhodných metod hodnocení.

³ Studijní zátěž průměrného studenta při plném studiu (*full-time*) činí 1500-1800 hod. ročně, tedy 1 kredit (ECTS) vyjadřuje 25-30 hod. studijní zátěže (Bergan, 2007).

2.8 Kvalifikační systém

Kvalifikační systém může být definován jako „...souhrn všech činností ve státě, které vedou k uznání dosaženého učení“ (Coles a Werquin, 2007).

Tabulka 1. Kvalifikační systém terciárního vzdělávání podle evropských doporučených stupňů >IV (upraveno podle De Pottera, 2004).

<i>Kvalifikační stupeň</i>	<i>Výstupy z učení</i>	<i>Popis</i>	<i>Kredity, hodiny, kvalifikační práce</i>
V++	Ph.D.	<i>3-4 roky po Mgr., celkem 7-8 let univerzitního vzdělání kinantropologie (Sport Sciences, Human Movement Science, European Coach...)</i>	3-4 roky, 180 ECTS + Ph.D. práce
V+	PhDr. i jiné	<i>po Mgr. - univerzitní vzdělání postgraduální (inovační, rozšiřující, doplňující)</i>	≥ 60 ECTS + kvalifikační práce
V	Mgr.	<i>celkem min. 5 let univerzitního vzdělání (př. učitelství TV, TV a sport, ATV, sportovní management aj.)</i>	2 roky navazující, ≥ 120 ECTS po Bc. + práce Mgr.
IV	Bc.	<i>celkem min. 3 roky univerzitního vzdělání (asistent učitele, TV a sport, animátor APA, trenérství, sportovní management)</i>	3-4 roky, ≥ 180 ECTS + práce Bc.
III	licence, certifikát	<i>licenční studia profi I. nebo A. třídy dle regulí sportovních federací, akreditovaná studia celoživotního vzdělávání (především trenérství pod patronací svazů, federací, smluvních institucí)</i>	100-250 hod.
II	certifikát, osvědčení	<i>studia II. nebo B třídy dle regulí sportovních federací, doplňková a zájmová studia celoživotního vzdělávání (instruktoři, cvičitelé – svazy, federace, občanská sdružení, hnutí k zajištění pravidelné činnosti)</i>	min. 30 hod.
I	účastnický list	<i>studia dobrovolníků nebo studia nabídek ad hoc (svazy, federace, občanská sdružení, spolky ad hoc, k zajištění akcí či pravidelné činnosti)</i>	min. 9 hod.

Kvalifikační systém takto vymezený se vtaňuje nejen na vzdělávací systém chápaný jako soustava institucí uskutečňujících formální vzdělávání (studijní programy), ale také na procedury uznávání vědomostí, dovedností a způsobilostí, jichž bylo dosaženo mimo počáteční vzdělání, tj. v rámci dalšího vzdělávání (Nantl a Černíkovský et al., 2011).

2.9 Kvalifikační systém terciárního vzdělávání v České republice

Současná kvalifikační struktura v českém terciárním vzdělávání je průnikem nejméně 4. různých vzdělávacích tradic. Kvalifikační dědictví 1. čs. republiky nebyla s to odstranit ani sovětské vysokých škol (1948), ani radikální zásah do systému školství (1990). Až do roku 1998 bylo základem terciárního vzdělávání 4 až 6 let trvající studium. Přejít k modelu strukturovaného studia na vysokých školách, možnost uskutečňovat tzv. „ucelené vysokoškolské studium“ a kratší studijní programy (Bc.) lze považovat za zásadnější změny.

Teprve aktivní účast České republiky v Boloňském procesu přispěla k systematictějšímu strukturování studia bakalářských a navazujících cyklů (Kohoutek, a Závada, 2007; Šťastná, Voskovec a Skuhrová, 2008)

Přestože pojem *kvalifikace patří k běžně užívaným pojmům v terciárním vzdělávání, není dosud jednoznačně právně definován*. Platný zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb) tento pojem zmiňuje jen na několika málo místech, navíc v různých souvislostech a bez přesnějšího vymezení (Nantl a Černíkovský et al., 2011).

V České republice je kvalifikační systém terciárního vzdělávání ve smyslu *prokázaných a formálně potvrzených výstupů z učení* představován Národní soustavou kvalifikací, kterou stát spravuje podle *zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání* (zákon č. 179/2006 Sb.). Součástí Národní soustavy kvalifikací jsou všechny bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy podle zákona o vysokých školách.

Pozn. Charakteristiky (obsahy předmětů, profil absolventa, moduly, závěrečné zkoušky a obhajoby prací) studia tělesné výchovy a sportu, resp. managementu sportu (a jeho názvoslovných modifikací) na vybraných vysokých školách v Česku (pro srovnání také ve Francii, Německu, Rakousku a ve Švýcarsku) jsou podrobně zpracovány Ficovou (2009).

2.10 Charakteristika oblastí vzdělávání v českém prostředí

Základní obsahovou složkou vysokoškolského vzdělávání jsou v České republice *studijní programy, resp. studijní obory*, jejichž uskutečňování je podle platného zákona o vysokých školách podmíněno příslušnou akreditací⁴.

Oblastí vzdělávání se v českém kvalifikačním prostředí obecně rozumí *ucelený a vzájemně související úsek terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují studijní programy*.

V souvislosti s postupnou *transformací českého terciárního školství z elitní do univerzální fáze* přitom počet studijních programů a studijních oborů v uplynulém desetiletí stabilně narůstal (Černíkovský, Hnilica a Pasáčková, 2012). Expanze programů a oborů byla přirozeným a ve své podstatě pozitivním procesem, nicméně přinesla některé nové výzvy, zejména v oblasti *přehlednosti a transparentnosti vysokoškolského vzdělávání*. Významným důvodem pro zmiňované řešení se přitom ukázala *kombinovatelnost s potřebou přesněji*

⁴ § 78-81 zákona č. 111/1998 Sb o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

vyjádřit podstatu akademických norem tak, aby mohly sloužit akademikům, studentům, ale také zaměstnavatelům a široké veřejnosti jako návod pro orientaci ve stále komplexnějším prostředí terciárního vzdělávání.

Český kvalifikační rámec je vytvářen jako nástroj, který má v budoucnu vedle mezinárodní dimenze zajišťovat rovněž významné funkce uvnitř českého systému terciárního vzdělávání. Oblasti vzdělávání (součást národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání) jsou navrženy s cílem plnit tyto funkce:

- poskytnout prostor pro uskutečňování rozmanitých studijních programů,
- vymezovat legitimní prostor pro uskutečňování studijních programů v souvislosti s institucionální akreditací,
- poskytovat referenční body pro hodnocení kvality vysokoškolského vzdělávání,
- vyjadřovat podstatu kvalifikací, které se získávají studiem v jednotlivých oblastech vzdělávání, specifikovat typické odborné znalosti a odborné dovednosti absolventů.

3 CÍL A ÚKOLY PRÁCE

3.1 Hlavní cíl práce

Hlavním cílem předkládané práce je zmapovat, identifikovat a popsat různorodost terciárních systémů vzdělávání v Evropě, analyzovat a vyhodnotit, resp. porovnat podstatné oblasti studijních programů tělesná výchovy a sport v evropském terciárním vzdělávacím systému.

3.2 Úkoly práce

V souladu s cílem práce i s výzkumným záměrem jsem se musela postupně vypořádat s následujícími úkoly:

- *prostudovat* dostupnou naši i zahraniční odbornou literaturu, resp. *vytřídit a ověřit* získaná data ze zpráv odborných zahraničních konzultací v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, *Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*,
- *prozkoumat* studijní obor tělesná výchova a sport se zaměřením na management sportu v evropském terciárním vzdělávacím prostředí, *charakterizovat* jeho obsah (kurikula), *konfrontovat* požadavky výchovných a vzdělávacích cílů a *zjistit* jejich využitelnost při klasifikaci kompetencí profese absolventa.
- *analyzovat* klíčovou oblast tělesné výchovy a sportu – studijní obor Sportovní management v evropském terciárním vzdělávacím prostředí,
- *sestavit, popř. pokusit se logicky uspořádat*, vytřížené údaje do přehledných tabulek a nesložitých schémat,
- nalézt, resp. zvolit závěrečnou vhodnou formu interpretace,
- *připravit srozumitelné a jednoznačné závěrečné sdělení* s využitím komentářů,

4 METODIKA

Byli jsme si vědomi, že *vzdělávací program* Tělesná výchova a sport je specifický především *pedagogickým kvalifikačním (aplikačním) rámcem*. Obdobné jsou i strukturované specializované páteřní obory, učební výsledky a kompetence.

Ještě poněkud odlišný je námi hodnocený *studijní obor* tělesná výchova a sport se zaměřením na management (*Management sportu, Management sportu a trenérství, Trenérství a sport, Spottraining, Entraînement, Préparation Physique et Management du Sportif, Entraînement et management du sport, La santé, l'alimentation et l'entraînement, Sport Training-Program Management, Sports Management aj.*), kde kromě vědomostí, dovedností a kompetencí v oblasti tělesné výchovy a sportu dominují jak generické (druhovité), tak i specifické manažerské vědomosti, znalost ekonomiky a sportu, dovednosti a kompetence v aplikačním rámci a prostředí tělesné výchovy a sportu.

Účelem práce je *popsat znalosti, dovednosti a obecné způsobilosti*, které si studenti osvojují v jednotlivých programech, oborech (předmětech) a stupních studia v terciárním vzdělávání tak, aby bylo transparentní a přehledné.

Ústřední metodou šetření byla *deskripce vzdělávacích oblastí*, kterou jsme se snažili zajistit, aby míra detailů byla uspokojivá (optimální) s ohledem na postihnutí charakteristických rysů specifických oblastí sportovního managementu.

Pokud půjde o „*obecné způsobilosti*“ chceme jejich prostřednictvím charakterizovat především širší kontext, v němž bude absolvent své *odborné znalosti a odborné dovednosti* uplatňovat, resp. míra jeho samostatnosti a odpovědnosti, s jakou tak bude činit.

Analyzovala jsem vyplněné speciální dotazníky, které byly konstruovány a ověřovány v úvodní etapě projektu *Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU (CZ.1.07/2.2.00/28.0169)*, *konzultovala* s odborníky problematiku hodnocení kvality vysokých škol v evropském prostředí a v rámci odborných jsem se podílela i na *návrzích* možného komplexního řešení problémů vznikajících v souvislosti s terciárním vzděláváním.

4.1 Vymezení oblastí vzdělávání

Vedení projektu *Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU* koordinuje činnost odborných pracovních skupin, které se scházejí přibližně 1x za měsíc. Odborné skupiny vyhodnocují a kriticky analyzují velké množství údajů z evropského vysokoškolského vzdělávacího prostředí, resp. připravují

návrhy a metodické postupy zpracování. Při vymežování oblastí vzdělávání a jejich popisu vycházejí pracovní skupiny pokaždé z následujících metodik:

- z národních deskriptorů českého kvalifikačního rámce,
- z národních deskriptorů s mezinárodní klasifikací oborů vzdělávání (např. *sportovní management aj.*),
- z národních a evropských oborových standardů pro specifickou oblast vzdělávání (např. *management sportu* na evropské úrovni; zejména Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných klasifikací),
- z neformálních národních nebo mezinárodních oborových iniciativ (např. projekt *Tuning Educational Structures in Europe*),
- z existující zahraniční soustavy metodicky obdobné oblastem vzdělávání,
- z odborných konzultací pracovních skupin s dalšími relevantními partnery vysokoškolského vzdělávání.

Předkládané dokumenty sestávají ze dvou částí:

1. *Obecný popis oblasti vzdělávání* (tematický rozsah programu, předmět a cíle poznávání, výčet charakteristických studijních předmětů, vymezení specifických cílů vzdělávání, rámcový profil absolventa s uvedením charakteristických profesí, popis vztahů k ostatním oblastem vzdělávání).
2. *Oblasti vzdělávání* (volně formulované popisy oblastí vzdělávání do kategorií) se zaměřením:
 - *na odborné znalosti* (konkretizace faktických i teoretických znalostí a stupně porozumění typického absolventa),
 - *na odborné dovednosti* (konkretizace výzkumných nebo jiných praktických postupů uplatňujících odborné znalosti).

4.2 Hodnocení profilů absolventů podle úrovně vzdělání

4.2.1 Tělesná výchova a sport - (management sportu a trenérství, trenérství a sport aj.)

Od studijních programů a obsahu učiva *očekáváme*, že se soubor učebních výsledků projeví v kompetencích potřebných pro povolání manažera a trenéra, v mimoškolním prostředí nebo ve službách, v tělovýchovných klubech a centrech (Příloha 4).

Předpokládáme, že obsah, obsahové bloky a moduly ve studijních programech vzdělávací oblasti Sportovní management a Trenérství optimálně rozvíjejí odborné znalosti a podporují uplatnění vyučovacích intervencí a kompetencí, typických pro profesionálně efektivního

sportovního trenéra, manažera odborníka s možnostmi uplatnění v organizaci a řízení tělesné výchovy a sportu, resp. sportovní administrativě (Tabulka 2).

Tabulka 2. Vybrané obsahové bloky, moduly a akademické disciplíny určující program *Sportovní management* (upraveno podle Černikovského, Hnilici a Pasáčkové, 2012).

Obsahové bloky, moduly ve studijních programech ve vzdělávací oblasti Tělesná výchova a sport	Akademické disciplíny charakteristické a určující pro vzdělávací oblast Tělesná výchova a sport
Teorie a praxe a speciální didaktiky pohybových a sportovních aktivit	<i>Hry</i> (síťové, brankové, pálkovací), <i>gymnastika, plavání, atletika, tanec, bruslení, outdoorové aktivity</i> (lyžování, turistika, kanoistika, windsurfing aj.) a <i>jiné</i> (nové, lokální pohybové aktivity a sporty). Selektivně.
Pedagogika, didaktika	Pedagogika obecná, pedagogika sportu/didaktika tělesné výchovy a sportu, didaktika sportovního tréninku aj. Selektivně.
Biomedicínské vědy (<i>obecné a aplikované</i>)	Anatomie, kineziologie, fyziologie, fyziologie tělesné zátěže, biomechanika, antropomotorika, zdravotní tělesná výchova, výživa. Selektivně.
Sociální/humanitní vědy (<i>obecné a aplikované</i>)	Filozofie, sociologie, etika, historie tělesné kultury, psychologie, psychologie sportu senzomotorické učení, statistika, komunikace, legislativa ve sportu.
Závěrečná práce (<i>ve vztahu k tělesné výchově a sportu</i>) a její obhajoba (<i>diplomová, bakalářská práce</i>)	Metodologie vědecké práce, kvantitativní a kvalitativní metodologie výzkumu, sociologický výzkum, marketingový výzkum.
Státní závěrečné zkoušky	
Ekonomie	Mikroekonomie, makroekonomie, manažerská ekonomika, ekonomické teorie ekonomie sportu.
Management a marketing	Management, personální management, sportovní management, management sportovních organizací, management sportovních zařízení a akcí, veřejné správy ve sportu, management cestovního ruchu, management lidských zdrojů, marketing a marketing ve sportu.
Finance ve sportu	Účetnictví, veřejné finance, finanční trhy.
Odborné praxe	odborná praxe, trenérská praxe, manažerská praxe, školní vyučovací praxe.

4.2.2 Trenérské licence ve vysokoškolském prostředí

Podle Černikovského, Hnilici a Pasáčkové (2012) je metodika udílení nejvyšších trenérských licencí oproti jiným akademickým profesím nezvyklá. Projevují se zde jak *spolupráce akademické oblasti se sportovními federacemi* (národními, evropskými, mezinárodními), tak i protichůdná stanoviska a standardy, neboť kurikula a doba praxe v trenérských specializacích jsou stanovovány sportovními federacemi (!).

Akademické vzdělání v bakalářském a magisterském stupni poskytují fakulty univerzit, *trenérské licence* udělují sportovní federace (absolventi oboru Management tělesné výchovy a sportu získávají „pouze“ kvalifikaci pro působení v ekonomických oblastech v ziskových i neziskových organizacích v oblasti sportu, veřejné správy apod., nikoli trenérskou licenci).

Vybrané odborné dovednosti k porovnávání absolventů studijního programu TVS v evropském vzdělávacím terciárním, podle kterých jsme zohledňovali a srovnávali analýzy národních i evropských vzdělávacích programů jsou přehledně uspořádány v Příloze 1.

Všechny výsledky našeho šetření vycházejí z předpokladu akreditovaných oborů bakalářského a magisterského vzdělání *sportovní management* (absolventi např. *manažer sportu, manažer v cestovním ruchu, trenér a metodik, sportovní a volnočasový pedagog* aj.).

5 VÝSLEDKY

Obory *tělesná výchova a sport se specializací na management*, kde kromě vědomostí, dovedností a kompetencí z oblasti tělesné výchovy dominují jak generické, tak i specifické manažerské vědomosti, znalost ekonomiky sportu, dovednosti a kompetence v prostředí tělesné výchovy je v evropském terciárním vzdělávání poněkud odlišný, a to zejména svým „*nepedagogickým*“ aplikačním rámcem.

Studijní programy tělesná výchova a sport specializovaný na management (ve vysokoškolském prostředí Belgie, Finska, Francie, Irska, Norska a Rumunska) byl podroben rozkladu podle dohodnutých kritérií (Ficová, 2009) a každý studijní obor i jeho obsah byly po identifikaci a analýze zpracovány v samostatném „*národním*“ dokumentu.

5.1 *Faculté des Sciences de la Motricité (Belgie)*

Université Libre de Bruxelles (Belgie)

1000 studentů -140 učitelů. (ULB - přibližně 24 000 studentů ve školním roce 2010-2011)

- kinezioterapie a rehabilitace
- tělesná výchova
- osteopatie
- laboratoř vědy o pohybu

Boloňský studijní systém (Bc – MA – PhD)

Specializací *Faculté des Sciences de la Motricité v Bruselu* je *kinesitherapie a rehabilitace* (diagnostika, speciální intervence, multidisciplinární přístupy, specifické technologie atd.).

Magisterské tituly jsou uznávané především v oborech sportovní kinezioterapie, prevence a zdraví, pediatrická kinezioterapie, kinezioterapie dýchacího systému a chorobných revmatických stavů. Ze zmiňovaných oborů lze po 5 letech úspěšného studia navázat na doktorandské studium.

Bakalářský modul

Počet let studia:	3
Počet kreditů:	180

Podle vyhlášky z 31. března 2004 definující vysokoškolské vzdělávání a podporu jeho integrace v evropském prostoru, je *přístup k I. cyklu studia* umožněn studentům:

- absolventům všeobecného stupně vzdělávání (I. roč. Bc),
- držitelům osvědčení o vyšším odborném vzdělávání (CEES, schválen v červnu 1994 porotou *Communauté Française*),
- držitelům certifikátu učitelské způsobilosti (DAES, schválen v září 1993 porotou *Communauté Française*).

Diplomy nebo osvědčení studia v zahraničí jsou uznávány jako rovnocenné výše uvedeným podle vyhlášky evropských směrnic, nebo mezinárodních úmluv:

- maturita vydaná Nejvyšší radou Evropských škol (*Conseil supérieur d'École européenne*),
- mezinárodní maturita vydaná úřadem pro mezinárodní bakalářská studia (*l'Office du Baccalauréat International de Genève*) v Ženevě,
- bakalářský titul udělený školou v Casteau (*l'École du Shape á Casteau*),
- písemná zpráva o rovnocennosti maturity (*equivalence*) vydané ministerstvem školství, mládeže Francouzského společenství (*Communauté Française*).

Možnost výběru předmětů B a C (*mineur*) umožňuje studentovi výběr z uceleného souboru konkrétních výukových aktivit ceněné 15. až 30. kredity ECTS. V celém programovém cyklu nesmí přesáhnout polovinu kreditů, které jsou k dispozici v průběhu studia. Aktivity „*mineur*“ umožňují podporovat pružnější komunikaci mezi bakalářským a magisterským studijním programem.

Studijní program *bakalářského cyklu* se skládá ze 150 kreditů „*hlavních předmětů (A)*“ a 30 kreditů z „*menších předmětů*“ nebo volitelných modulů (B, C). 150 kreditů je poskytnuto odpovídajícím předmětům specializace. Počínaje 2. ročníkem bakalářského studia, si musí všichni studenti vybrat mezi předměty „*mineur*“ (B a C) podle svých možností. Předměty „*mineur*“ jsou otevřeny pouze za určitých podmínek.

Magisterský modul

Počet let studia: 2

Počet kreditů: 120

Kreditní systém označuje specifický program pro monitorování studijního cyklu. Systém odpovídá souboru učebních činností, které musí obsahovat více než 30 ECTS kreditů, pokud program vyžaduje 60 kreditů, nebo alespoň 60 kreditů, pokud program činí více než 60 kreditů. Tento soubor nemůže překročit 2/3 z kreditů, které jsou k dispozici v jednom cyklu studia.

Celkové strukturální členění vzdělávacího systému

Akademický rok začíná 15. 9. a končí 14. 9. následujícího roku. Je rozdělen na 3 dvousemestrová období (15. 9. -31. 1. a 1. 2 až 14. 9.)

Pracovní zátěž studenta v průběhu ročníku je vyjádřena evropskými kredity (ECTS, *European Credit Transfer and accumulation System*) a odpovídá nejméně 60. kreditům za jeden ročník. Jedná se o porovnávací jednotku vynaložené práce (činnosti) studenta v akademickém prostředí. Jednotka reprezentuje asi 30 hod. práce studenta, tj. 1800 hod. za jeden studijní rok.

- prezenční práce (teoretické přednášky, vědecké semináře, praktické činnosti-cvičení, práce v laboratoři, exkurze, kurzy, individuální i kolektivní činnosti např. v oblasti vědecké, práce na seminárních, závěrečných, bakalářských a diplomových pracích).
- práce individuální zátěže (příprava na přednášky, semináře a cvičení, studium na zkoušky, provedení zkoušky, studium odborné literatury atd.).

Studium na vysoké škole je rozděleno do 3. cyklů:

- akademické vzdělání *Bakalář (Bachelier)* – 180 kreditů rozdělených do studia nejméně 3 roky,
- akademické vzdělání *Magistr (Master)* – je rozděleno podle ukončení a dotace kreditů *Master 60* – ukončení magisterského studia po jednom roce a *Master 120* ukončení za dva roky.
- doktorandské studium (*PhD.*) – příprava doktorské disertace

Identifikace kinantropologických studií

Pozn. Používané pojmenování studií: *PE, Kinanthropology, Kinesiology, Human Movement Sciences, Sport Study.*

Bc. (Licence)

- sciences de la motricité,
- kinésithérapie et réadaptation,

MA

- sciences de la motricité,
 - *entraînement et coaching,*
 - *didactique,*
 - *préparation physique,*
 - *éducation physique,*
- kinésithérapie et réadaptation.

Agregace (zkouška způsobilosti)

- dosažení způsobilosti k vyučování na středních školách-lyceích nebo na některých fakultách (*agrégation de l'enseignement secondaire supérieur*),
 - *éducation physique.*

Obsah studia

Stěžejními předměty jsou biomedicínské, lékařské, humanitní a speciální obory. Členění oborů je podobné našemu systému (hlavní, výběrové a volitelné předměty v několika modulech).

Základem jsou hlavní předměty (*module général*) ohodnocené 25-35 kredity podle ročníku studia. Další předměty lze vybrat podle specializace (A - možnost výběru 35 kreditů ze 70, B - lze vybrat 1 předmět a další z nabídky volitelných).

Proporce teorie/praxe (motorická; didaktická)

Proporce teorie a praxe se mění v závislosti na specializaci – obor Vědy o pohybu 50,3:49,7 % ve prospěch teorie, specializace tělesná výchova-didaktika 36:64 a obor tělesná výchova-trenérství 38,4:61,6 % ve prospěch praxe.

Systém jazykové (jaké jazyky) přípravy

Jazyková příprava je organizována v I. a II. ročníku formou volitelného předmětu. Ve II. a III. ročníku jsou zařazeny vědecké výběrové semináře (metodologie, věda a výzkum apod.) v angličtině.

Reflexe studentů se speciálními potřebami

Na fakultě je několik specializací (vychovatel, správce, prostředník...) v oblasti handicapovaných lidí a institucí pro handicapované.

Reflexe bezpečnosti: ve studiu, pro život

Problematika bezpečnosti při studiu tělesné výchovy a pohybových je součástí kurikul již v 1. a 2. semestru licenčního (Bc) studia (*une formation générale*). Důraz na bezpečnost je u studentů APA.

5.2 Faculty of Health and Sport Sciences (Finsko)

University of Jyväskylä (Finsko)

Univerzita v Jyväskylä (Yliopisto) má 7 fakult a je jednou z největších (cca 15 000 studentů ze 70 zemí světa) ve Finsku.

- humanitní vědy, včetně pedagogických studií (v mnoha oborech s výstupy bakalářskými, magisterskými i doktorandskými),
- přírodní vědy,
- technické vědy.

Boloňský studijní systém

- Bc Počet let: 3 Počet kreditů: 180 (kredit odpovídá 27 hod. práce studenta)
- MA Počet let: 2 Počet kreditů: 120
- PhD Počet let: 1-3 Počet kreditů: 45-60

Katedra sportovních věd

- *sport science* učitelství tělesné výchovy, sportovní sociologie, sociální vědy (profilace na sportovní management), sportovní psychologie

Katedra přírodních věd

- *biology of Physical Activity* trenérství – profilace biomechanika, fyziologie, testování

Katedra zdravotních věd

- *health science* vědy o zdraví (v pedagogické oblasti obdoba výchovy ke zdraví), fyzioterapie, sportovní lékařství, gerontologie

Tabulka 3. Přijímací řízení na *Faculty of Health and Sport Sciences* (Bc.)

Atletika	deset plynule následujících snožných skoků (výkon)
Plavání	4 záběry způsobu prsa (hodnocena provedená kvalita)
	potápění se pro věc (čas)
	provedení motýlku
Sportovní hry	fotbal, volejbal, basketbal, někdy jen bruslení
Tanec	hodnocena je estetika pohybu s hudbou
Simulovaná výuka	didaktický mikro výstup
Gymnastika	prostná
	hrazda
	moderní gymnastiky - skladba

Přijímací zkoušky (Bc.) jsou teoretické a praktické. Základní rozdíl je v obsahu těchto dvou částí. Teoretická část se skládá s pohovoru a tematického testu. Praktická část je realizována v jeden den, ale přichází až po teoretické části. Jsou k ní pozváni pouze ti, kteří úspěšně absolvovali teoretickou část.

Přijímací řízení (Mgr.) neabsolvují absolventi domácí fakulty a jsou automaticky přijati. Externí absolventi musí absolvovat interview, skupinové interview a písemný tematický test.

Celkové strukturální členění vzdělávacího systému

Studenti neabsolvují státnice ani obhajobu diplomové práce, student není slavnostně promován a oznámení o absolvování dostává poštou.

Diplomová práce (bakalářská i magisterská) je obhájena v semináři před skupinou spolužáků pod supervizí vyučujícího.

Doktorandská práce je posuzována dvěma externími hodnotiteli a školitel ručí za kvalitu práce (v případě nekvalitní doktorandské práci hrozí školiteli nejen ztráta profesního kreditu, a omezení pracovní náplně).

Přibližně 80 % absolventů oboru učitelství tělesné výchovy pracují v oboru. U ostatních oborů informace nelze dohledat. Výrazná část absolventů ostatních oborů pokračuje v doktorandské etapě.

Identifikace kinantropologických studií

Pozn. Používané pojmenování studií - *PE; Kinesiology, Health education, Health science, Sport science.*

Bc. i Mgr. (*bakalářské studium je ve Vierumäki (Lahti), Ravaniemi a příbuzné obory i na jiných místech, magisterské studium pouze v Jyväskylä*)

- učitelství tělesné výchovy,
- sportovní sociologie,
- sociální vědy (profilace na sportovní management),
- sportovní psychologie,
- trenérství – profilace biomechanika,
- fyziologie,
- testování;
- vědy o zdraví (v pedagogické oblasti obdoba výchovy ke zdraví),
- fyzioterapie,
- sportovní lékařství,
- gerontologie.

Systém jazykové přípravy

Je součástí obsahu vysokoškolských programů. Z hlediska jazyků se finští studenti běžně zapojují do kurzů vedených v angličtině především pro zahraniční studenty. Zároveň se velká část z nich hlásí ke studiu v angličtině vybraných oborů (např. sociální vědy ve sportovním managementu, sportovní psychologie aj.).

Speciální jazyková příprava není nutná vzhledem k všeobecné anglické gramotnosti. Studenti mají možnost zapsat se do kurzů cizích jazyků, které jsou nabízeny univerzitou.

Reflexe studentů se speciálními potřebami

Jsou připraveny na integraci studentů se speciálními potřebami. Především pak v doktorandském studijním programu.

Mezinárodní kooperace

Počet zahraničních studentů studujících na *Likuntē* je více než 50 každý studijní rok. Vzhledem k jazykové kompetenci a dobrému jménu fakulty, což je i hlavní důvod studia většiny studentů, je řada z nich (asi 20 %) z anglicky mluvících zemí.

5.3 *Faculté des Sciences du Sport (Francie)*

Université de Bourgogne v Dijonu (Francie)

Université de Bourgogne má 11 fakult:

- fakulta sportovních věd,
- právnická fakulta,
- filozofická fakulta,
- lékařská fakulta,
- fakulta ekonomie a řízení,
- fakulta technických věd,
- fakulta humanitních věd,
- farmaceutická fakulta,
- fakulta života, země a prostředí,
- vysoká škola inženýrská věd o materiálech (*Ecole Supérieure d'Ingénieurs de Recherche en Matériaux*, ESIREM),
- univerzitní institut vzdělávání mistrů (*Institut Universitaire de Formation des Maîtres*, IUFM).

Studijní systém

První dva semestry jsou orientovány na obecné vzdělávání (*une formation générale*) pro všechny studenty – existují dvě úrovně (*Majeure a Mineure*). Ve 3. ročníku se studenti rozdělí podle specializací (*učitelství, sportovní trénink a APAS-aplikované tělovýchovné aktivity a zdraví*).

Fakulta sportovních věd – UFR STAPS Dijon

- *laboratoř sportovního pohybu (Laboratoire INSERM-ERIT)*,
- *socio-psychologická laboratoř sportovního managementu (Laboratoire de Socio-Psychologie a Management du Sport)*,
- *centrum sledování sportovních aktivit v zemi a organizacích (Centre d'Observation du Sport dans les Territoires et les Organisations, COSTO)*,
- *centrum diagnostiky sportovní výkonnosti (Centre d'Expertise de la Performance)*.

Pozn. *Faculté des Sciences du Sport* – UFR STAPS Dijon velmi úzce spolupracuje s UFR STAPS Besançon. Obě fakulty připravily v roce 2012 souběžné společné programy (akreditace) na příštích 5 let.

Přijímací zkouška

Bc - Maturita nebo ekvivalenty; *Université de Bourgogne* v Dijonu přijímá i pohybově handicapované studenty.

MA - Přijati jsou absolventi licenčního studia (Bc) oboru Trenérství a management, absolventi ostatních licenčních oborů vystudovaných na STAPS. V některých případech mohou být přijati i absolventi z jiné vysoké školy.

Obsah studia

Licenční (bakalářské) studium, 1. až 3. ročník, nabízí čtyři rozdílné obory – Učitelství, Věda a technika tělesné výchovy a sportu-učitelství, ATV a profesionální licenci „Turistika a volnočasové sportovní aktivity“.

Existují zde 2 úrovně předmětů (*Majeure*-seznamují studenty jednak s praktickými pohybovými činnostmi a jednak s metodologií v různých tělovýchovných a sportovních aktivitách a s vědeckými disciplínami, využitelnými ve vybraných sportovních praktikách; *Mineure*-speciální problémy v motorice člověka, využívání informatiky, statistiky a komunikace v TV, resp. jazyková příprava).

Profesionální vzdělání, unikátní ve Francii, je charakteristické svojí bivalencí. Obory těží z akreditace „Sportovního managementu“ (1990), který je velmi žádan pro řadu provázaných oborů, s kterými se absolventi velmi dobře uplatňují na trhu práce:

- profesionální pracovník ve sportovním klubu (technický ředitel, sportovní ředitel, generální manažer, trenér, kondiční trenér,
- pracovník sportovního svazu (poradce krajského, národního svazu),
- vzdělavatel v regionálních TV centrech, sportovních školách atd.),
- sportovní ředitel, komerční ředitel, technický ředitel,
- manažer a sportovní organizátor,
- obor dovoluje pokračovat doktorátem.

Statistiky uplatnění absolventů v praxi

Na Fakultě sportovních věd v Dijonu programově nezjišťují uplatnění absolventů v praxi. V dohledané zprávě z roku 2004 našlo 92 % absolventů uplatnění v následujícím roce po státnicích, z toho 87 % dostalo smlouvu na plný pracovní úvazek.

Proporce teorie a praxe (motorická; didaktická)

65 %: 35 %

Bc. (Licence)

- tělovýchovné a sportovní aktivity (*activités physiques et sportives*),
- rozvoj tělesné kondice (*développement de la condition physique*),
- lidská motorika (*mouvement humain*),
- tělesná výchova (*education physique*).

MA

- biologie-zdraví (*biologie-santé*),
- sport a tělesná aktivita (*sport et activités physiques*),
- trénink, tělesná příprava (*entraînement, préparation physique*),
- humanitní a sociální vědy (*science humaines et sociales*).

Pozn.: Používané pojmenování studií: *PE; Kinanthropology; Kinesiology; Human Movement Sciences; Sport Study*.

Systém jazykové přípravy

Jazyková příprava je součástí kurikul všech studijních programů.

Reflexe studentů se speciálními potřebami

Na fakultě je několik specializací (vychovatel, správce, prostředník...) v oblasti handicapovaných lidí a institucí pro studenty se speciálními potřebami.

Reflexe bezpečnosti

Problematika bezpečnosti při studiu tělesné výchovy a pohybových je součástí kurikul již v 1. a 2. semestru licenčního (Bc) studia (*une formation générale*). Důraz na bezpečnost je u studentů APA.

5.4 Irish University of Limerick (Irsko)

Limerick je jediná fakulta (ústav, institut) s MA a s PhD (další pracoviště Limerick, Cork, Trallee, Dublin, Water)

Dělení univerzitních pracovišť je na „ústavy“ (tělesná výchova součástí ústavu „*Sciences*“)

Boloňský studijní systém (Bc – MA – PhD)

Bc

Počet let: 3

Počet kreditů: 180

Výjimky, specifika: „učitelský modul“ - 1 rok praxe a didaktiky navíc

Pozn. Tím, že není praktická část výběru studentů, je zde nevyvážené spektrum studentů (Bc je velmi heterogenní). U MA (Mgr.) dochází ke zkvalitnění, protože se zvažují výsledky z BC.

Zájem o studia „umrtvuje“ platové ohodnocení, které bylo oficiálně deklarováno (v roce 2003) 10-20 % nad průměrem střední vrstvy, nyní jde o průměr až podprůměr.

Obsah studia

Největší objem (v *A a B předmětech*) je hlavně v praktických pohybových činnostech (sportech). Nepovinné, výběrové předměty skoro nemají – nebo nad limit. Zakončení buď „*pass*“ nebo klasifikace A – F.

Závěrečná práce

Závěrečné práce (25–30 kreditů) jsou převážně projektového charakteru. Zadávání je v rámci vyžadovaných témat pracovišť fakulty Práce jsou bez veřejné obhajoby (předložený materiál posoudí určená komise).

Proporce teorie/praxe

- 1/3 pedagogické disciplíny učitelské způsobilosti,
- 1/3 praktické disciplíny (atletika, plavání, tanec, hry obecně – povinné), také další výběr,
- 1/3 teoretické disciplíny (např. biomechanika, anatomie, fyziologie, aj.).

Používané pojmenování studií

Physical Education

Studijní systém charakteristika

První rok studují všichni studenti stejně, další školní roky podle „*physic*“, *chemistry*, *language*, *arts*, atd., v podstatě nemají žádnou bližší specializaci.

Systém jazykové (jaké jazyky) přípravy

Žádný, nepotřebují to.

Reflexe studentů se speciálními potřebami

Na studenty se speciálními potřebami pamatuje vzdělávací zákon. Na univerzitě běžně, v tělesné výchově v 1. -2. v ročníku. Předmět (přibližně jako aplikovanou tělesnou výchovu mají v jednom semestru pro všechny studenty tělesné výchovy (3 kredity).

Reflexe bezpečnosti

Ne samostatně, ale jako součást „didaktik“ (metodiky předmětů).

MA

Počet let: 2

Počet kreditů: 120

Výjimky, specifika: orientováno na výzkum, málo studentů

Přijímací zkouška

Přijímací zkouška není. Rozhodnutí o přijetí vychází z bodového hodnocení výstupu z Bc studia.

Zájem o studium (MA)

Zájem o studium je stabilní, neboť je to jediné pracoviště umožňující přijmout studenty i z jiných pracovišť (50 % kapacity, tj. asi 50-60 studentů).

Obsah studia

Systém jako u Bc oborů ale bez praxe. Orientace hlavně na výzkum (metodologie) na práci s literaturou, statistika, etika, apod. Část je pro všechny MA (50 %), část je pro studenty tělesné výchovy (A výběrové předměty, B se zaměřením na MA práci, C nejsou).

Hodnocení A-F.

Proporce teorie/praxe

Jen teorie, praxí je možné nazvat výcvik v diagnostice, výcvik ve sběru dat, praktické příklady statistiky apod.

Závěrečná práce

Závěrečná práce je pouze výzkumná. Zadávání, stejně jako u Bc. na základě projektů pracovišť. Veřejná obhajoba není a práci posuzuje „nasmlouvaný“ externí examinator s fakultní oborovou komisí. Examinátor (oponent) je z jiného místa, dokonce i ze zahraničí. Je placen ze školného (z peněz studentů).

PhD

Počet let: 3
Počet kreditů: nestanoveno
Pedagogická praxe většinou pouze na organizační věci

Přijímací zkouška

Vstupní zkouška není, student je vybírán na základě bodového hodnocení z výstupu MA studií a výsledku kvality MA práce.

Je zájem a nabízí se možnost zapojení (pedagogická praxe a výzkumná práce) na pracovišti školitele.

Obsah studia

Žádné „obecné“ předměty, pouze metodologické. Vše ostatní je v pravomoci školitele. Zásadním výstupem je monografie, která se v závěru studia obhajuje a časopisecké publikace. Závěrečná zkouška není, jen obhajoba, a to: externí oponent, veřejná obhajoba na pracovišti (možnost úprav), nakonec veřejná obhajoba ve velkém auditoriu.

Zájem o studium oboru

Je místo (a finance) pro na výběr přibližně 10 studentů tělesné výchovy ročně.

5.5 Norwegian School of Sport Sciences (nor. Norges idrettshøgskole, NIH) Norsko

Vysoká škola sportovních věd je veřejná škola a nachází se v Sognsvann v Oslo. Má odpovědnost za vzdělávání a výzkum v rámci sportovních věd. Poskytuje vzdělání na bakalářské, magisterské a doktorské úrovni.

Bakalářské programy

Základní kurz sportovních věd probíhá úvodní školní rok a je společný pro všechny studenty a studentky bakalářského studia. Škola následně nabízí pět studijních oborů (Bc) s následujícími specializacemi:

- fyzická aktivita a zdraví,
- školení, koučování a sportovní psychologie.
- sport a jeho řízení,
- tělesná výchova-vzdělávání učitelů,
- sportovní biologie,
- učitel tělesné výchovy,
- sportovní management,

Magisterský program

V kurzech je možné pokračovat na magisterské úrovni, kde studenti nacházejí řadu různých studijních modulů, ze kterých mohou vybírat.

Předešlé studium (Bc) je rozšířeno o další obory (30 a 60 ECTS):

- ATV
- praktické-pedagogické vzdělání,
- sport, kultura a rozvojová spolupráce,
- sport a společnost.
- sport a společnost postgraduální práce,
- fyzická aktivita a invalidní prostředí⁵,
- sport, kultura a rozvojová spolupráce,

⁵ Prostřednictvím tohoto sportovního oboru se lze obeznámit se speciálními schopnostmi, možnostmi a omezeními ve sportovních aktivitách a sociálními aspekty sportu u lidí se speciálními potřebami.

- učitel magisterského stupně vzdělání,
- *master* sportovní fyzioterapie
- *master of Sports Science*,
- evropský magisterský program v oblasti zdraví a fyzických aktivitách,
- erasmus Mundus ve zdravotních tělesných aktivitách,
- erasmus Mundus v evropských Outdoor Tran kulturní studia.

PhD

Doktorandský program má dobu trvání tři roky a je pokračováním magisterského studia vědy a sportu. Relevantní magisterská studia mohou být v některých případech schválena jako základ pro přijetí do programu.

Obsah studia

Všechny studijní programy se skládají z teoretických a praktických kurzů, které jsou zaměřeny především na čtyři oblasti:

- výukové aktivity,
- pohybové učení,
- sport a společnost,
- trénink učení.

Programy poskytují znalosti o lidském těle anatomie, o funkcích a mechanice pohybu, o fyziologických a psychologických faktorech, které jsou důležité pro sportovní výkon a vývoj člověka, o zvládání konfliktních situací apod.

Fungování absolventa ve zvoleném sportovním odvětví ve společnosti (sociální role) je cílem studia.

Sportovní aktivity, které jsou součástí výuky: sjezdové lyžování, basketbal, fotbal, atletika, *outdoorové* aktivity, gymnastika, tanec, gymnastika, házená, lyžování, orientační běh, bruslení, plavání a záchranných a volejbal.

Organizace a pracovní metody

V jednotlivých předmětech se střídají přednášky, samostudium, práce ve skupinách (s i bez vedení) a prezentace prací a výstupů, praktických i teoretických.

V praktických pohybových činnostech a sportu používají vlastní zařízení (venkovní i krytá). Nejčastěji je výuka vedena v malých skupinách, ve kterých jsou studenti aktivní

několik hodin denně. Na financování využívání vlastního zařízení se podílí částečně také studenti.

Týdenní povinné lyžařské kurzy praktikují studenti mimo Oslo.

Formy studia

Vzdělávání lze zanechat po prvním roce - to odpovídá ročním kurzu, který je možné průběžně kombinovat s dalšími programy (např. učitel základní školy). Po *absolvování základního roku sportovní vědy* může student pokračovat v jednom z oborů v bakalářském studijním programu na NIH, nebo může využít vzdělávání v rámci bakalářského studia na jiné vysoké škole nebo univerzitě.

Pedagogická praxe

Program studia počítá mj. s 12. týdny praxe v primárním a sekundárním vzdělávání, která je rozdělena do 2. a 3. ročníku. Praxi lze uskutečnit i v oblasti profesionálního sportu.

Klíčovými problémy praktických výstupů studentů jsou sportovní vzdělávání, trénink a praktická kineziologie, šíření významu sportu ve společnosti.

Vyučováním a pedagogickou praxí na školách nebo tréninkem v profesionálních sportovních institucích se absolventi NIH učí aplikovat získané poznatky z oblasti tělovýchovy a sportu u žáků, studentů.

Pozn. Jedná se o vzdělávání, které vyžaduje účast na praktickém výcviku. Studenti, kteří žádají o přijetí, musí předložit lékařské potvrzení. Zahraniční studenti, kteří žili v zemích s vysokou prevalencí tuberkulózy po delší dobu, musí doložit negativní tuberkulózní test.

Organizace a pracovní metody

Studenti procházejí teoretickou a praktickou částí výuky se zaměřením na učitelské povolání pod vedením supervisorů. Ti jim stanovují požadavky, kontrolují aktivní účast a evokují individuální studijní činnost. Toto, spolu s povinnou specializací (základní tělesná výchova a míčové hry), poskytuje solidní základnu pro výuku sportů a tělesné výchovy a sportu pro děti a mládež.

5.6 Faculty of Physical Education and Sports (Rumunsko)

University of Craiova

Boloňský studijní systém (Bc – MA – PhD)

Bc

Počet let: 3

Počet kreditů: 180

MA

Počet let: 2

Počet kreditů: 120

PhD

Počet let: 3

Počet kreditů: není kreditní systém

Celkové strukturální členění vzdělávacího systému

Elementární stupeň po 6. roku věku (přibližně od 11. -12. let do 14. -15. let je gymnázium, následuje „college“ nebo „licenciát“ (do 18 až 19 let) s výstupní zkouškou jako česká maturita. Maturita je podmínkou pro vstup na univerzitu.

Sportovní třídy se na středních školách v Rumunsku vyskytují minimálně, navíc bez systému.

Univerzitní fakulty a pracoviště:

14 fakult (např. lékařská, filosofická, pedagogická, teologická, právnická aj.)...

Oddělení fakulty, sportovní instituty a pracoviště

Dvě velké katedry fakulty *Faculty of Physical Education and Sports* spolupracují ve dvou studijních směrech:

- Tělesná výchova a sport,
- Kinetoterapie (nepříliš shodná obdoba naší fyzioterapie).

Pozn. Fakulta *Faculty of Physical Education and Sports*

vznikla v roce 1991 jako Fakulta tělesné kultury v Olomouci soustředěním separovaných kateder pod jednu fakultu.

Studijní systém

Modulární systém zde v pravém smyslu slova neexistuje. Bc a Mgr studium je „rozpůlené“ pětileté studium a rozdíl mezi Bc a Mgr. není zřejmý.

Identifikace kinantropologických studií

Pozn. Používané pojmenování studií *Physical Education and sport, Kinetotherapy.*

Vnímání problému rumunského vysokého školství

- Na první pohled zřejmá špatná ekonomická situace ve školství (?) se promítá do společenského nihilismu,
- Narůstá úbytek zájmu a podpory pohybových aktivit a sportu (promítá se i do studií na *Faculty of Physical Education and Sports* v Craiově – studenti nejsou aktivní, nemají dostatek informací, zůstávají konzervativní ve studiích tělesné výchovy, navíc absolventi nemají uplatnění,
- V mezinárodním prostředí se opoždují se i kvůli neznalosti v AJ (navíc nedělají nic pro propagaci francouzštiny).

6 DISKUZE

Domnívám se, že důvod pro zavedení harmonizovaného strukturovaného vysokoškolského studia je zcela jednoduchý a praktický. Velmi dobře prezentují problém např. Šebková a Beneš (2005), kteří na konferenci „*Hodnocení kvality vysokých škol*“ v Ústí nad Labem (2005) přednesli, že jde především „...o porozumění pravidlům studia v zemích evropského společenství, kde transparentnost, zjednodušení a podpora mobility studentů povede k zatraktivnění evropského kontinentu pro zahraniční studenty“.

V diplomové práci se zabývám jednak dokumenty, které se zabývají strukturou studia a příslušnými klasifikacemi a které by měly být předmětem harmonizace, jednak odborným/profesionálním studiem a k porovnání dokládám tyto teoretické/akademické výstupy praktickými ukázkami aktuálního praktického fungování v několika zemích Evropy.

V prezentovaných údajích, čerpaných z aktuálních dat ověřovaných a konzultovaných našimi odborníky zařazenými v projektu ESF Investice do vzdělávání „*Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*“ (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) s akademickou elitou zahraničních vysokých škol je možné vidět jisté rozpory.

Změny, které přináší do každodenního života našich vysokých škol nový vzdělávací systém, vyvolávají přehodnocování postupů dodnes uplatňovaných a podněcují reorganizaci výstupů z těchto škol. Že jde „...o proces, který je vzhledem k reálné situaci ještě velmi vzdálen ideálu“ (Kvasnička, 2005), je jasné. Myslím si, že konečnou podobu společných modelů „sdílených hodnot“ (Frič, 2004, 115) bude nutné ještě dlouho hledat a vytvářet.

Z výše uváděného vyvstává množství současných problémů, které bude třeba vyřešit co nejdříve – neefektivní řízení, nespokojení a nespolutracující studenti, zastaralé učební programy, nevyhovující prostředí ale také mezilidské vztahy, ovzduší nedůvěry, kariérismus a osobní prospěchářství. Nejmarkantněji jsou vidět nic neřešící bakalářské a diplomové práce, nepřipravení absolventi vysokých škol pro budoucí povolání a k tomu nedostatek financí, který „konzervuje“ přítomný stav.

Domnívám se, že dalším aktuálním problémem je podíl a role České republiky v celém evropském integračním procesu. Prozatím nelze z výroků české politické elity vyčíst žádnou dlouhodobou strategickou vizi, a naše široká „pedagogická“ veřejnost není s to (ani připravena) po dlouhodobém odmlčení k řešení těchto podstatných sporných otázek.

Je jasné, že na kvalitu a úroveň terciárního vzdělávání lze nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Odráží se zde mnoho subjektů, které využívají (nebo by měly využívat...) výsledky

konkrétních vysokoškolských zařízení (stát, student, management školy, vysokoškolský učitel, město, region, kraj, partneři z oblasti výzkumu, vzdělávání a především firmy nebo instituce z oblasti služeb a průmyslu).

Vnímání prospěšnosti mezinárodní integrace a zvyšování konkurenceschopnosti evropských vysokých škol lze uzavřít konstatováním Rotha (2004): „Vysoké školy totiž nejsou pouze organizace pro realizaci předem stanovených cílů či úkolů. Měly by být především líní tvůrčích myšlenek v plodném konkurenčním prostředí. Měly by přinášet pokrok do všech oblastí života.“

Hodnotit ale takovouto skutečnost je a bude velmi náročné a těžké. A nalézt univerzálně platné, souměřitelné ukazatele je aktuálně téměř nadlidský úkol

7 ZÁVĚRY

V souladu s hlavním cílem předkládané práce jsme se zkusili nalézt v nestejnorodých terciárních systémech vzdělávání v evropské společnosti (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Norsko a Rumunsko) společné znaky, analyzovat je a vyhodnotit.

Porovnávali jsme zásadní oblast studijního programu tělesná výchovy a sport s přihlédnutím na studijní obor sportovní management - v evropském vzdělávacím systému.

Charakterizovali jsme mj. obsah studia v bakalářské, magisterské i doktorandské etapě, konfrontovali požadavky vzdělávacích cílů v rámci Boloňského studijního systému a zjišťovali využitelnost při klasifikaci kompetencí profese absolventa.

Na základě dostupných dokumentů (odborná literatura, propagační materiály, články v odborných časopisech, ověřené internetové zdroje, vyžádané obsahy (kurikula) studijních programů i předmětů aj.) a především díky odborným konzultacím s učiteli Fakulty tělesné kultury UP v Olomouci, zapojenými do projektu ESF Investice do vzdělávání „*Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*“ (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) jsme popsali a identifikovali různorodost terciárních systémů vzdělávání v Evropě, analyzovaly a pokusili se vyhodnotit, resp. porovnat podstatné oblasti studijních programů tělesná výchovy a sport v evropském terciárním vzdělávacím systému.

Detailně rozkrýt studijní obor tělesná výchova a sport se zaměřením na management sportu v evropském terciárním vzdělávacím prostředí a hlavně nalézt společné znaky byl náročný úkol, který se nám povedlo vyřešit pouze částečně. Každá analyzovaná škola evropského společenství měla totiž své specifické „předpoklady kvality“ (kvalifikovanost učitelů, vybavenost pracoviště, finanční zajištění aj. a kromě toho udělované akreditace se individuálně soustřeďují i na další aspekty, např. přijímací zkoušky a atestace). Nacházeli jsme instituce s velkou dávkou „akreditační“ flexibility i školy svazované akreditovanými programy domů úzce definovaných standardů. Bylo potěšující, že jsme se setkali pouze s jedním objektem, kde bylo poslání školy nadefinováno víceméně živelně, než plánovitě a řízeně.

Nicméně, v terciárním evropském vzdělávání stále platí různorodost náhledu na požadavky výchovných a vzdělávacích cílů, popř. na jejich využitelnost při klasifikaci kompetencí profese absolventa (např. *Faculty of Health and Sport Sciences* ve Finsku je jediným vysokoškolským pracovištěm v zemi, kde je možné studovat magisterské studium učitelství tělesné výchovy. V ČR máme 13 pracovišť, kde je možné studovat učitelství tělesné výchovy na magisterské úrovni).

Obecně lze konstatovat, že v různém kulturním prostředí je obtížné v programech tělesné výchovy a sportu najít společné principy, stejně jako celkové koncepty a metody. Existuje mnoho odlišných modelů studia, s různou preferencí a poměrem páteřních oborů z oblasti (např. praktické přijímací zkoušky na některých popisovaných školách jsou realizovány v jeden den a přicházejí až po teoretické části. Jsou k ní pozváni pouze ti, kteří úspěšně absolvovali teoretickou pasáž; jinde přijímací řízení (Mgr.) neabsolvují a automaticky jsou přijati absolventi domácí fakulty. Externí absolventi musí absolvovat interview, skupinové interview a písemný tematický test atd.).

Od studijních programů a obsahu učiva v programech tělesné výchovy a sportu se povšechně očekává, že soubor učebních výsledků se projeví v kompetencích potřebných pro povolání manažera, trenéra na školách, v mimoškolním prostředí, ve službách, v tělovýchovných klubech a centrech.

Cíle, obsahy i učební výsledky ve všech sledovaných vysokoškolských institucích evropského společenství podporují posloupný rozvoj odborných znalostí a uplatnění vyučovacích intervencí a kompetencí, typických pro profesionálně efektivního trenéra, manažera apod.

Hlavními problémy v jednotlivých sektorech našeho zájmu zůstaly především nevyřešené vztahy mezi neuniverzitními a univerzitními poskytovateli trenérských licencí, resp. jejich odlišná odborná úroveň, různé modely a výstupy v terciárním vzdělávání trenérů i rozhodčích, pro elitní sport není jednotné udílení licencí (patří do integrace národních, evropských nebo mezinárodních federací) apod.

Po ukončení našeho výzkumu je zřejmé, že v různém sociálně kulturním prostředí je velmi obtížné nalézt společné zásady, obecné koncepce a metody vzdělávání adeptů sportovního managementu. Navíc, existují odlišné typy studia, s různou preferencí a poměrem nosných oborů z oblasti tělesné výchovy, trenérství, sportu a ekonomie (Ficová, 2009).

8 SOUHRN

V diplomové práci jsem se soustředila na vznik a vývoj nejdůležitějších částí dokumentů, které se strukturovaného studia přímo dotýkají. Zároveň jsem analyzovala terciární vzdělávací systém na základě třístupňové struktury studia, porovnávala koncepti prostupnosti a uznávání studia v oblasti tělesné výchovy a sportovního managementu v některých zemích Evropy (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Norsko).

Třístupňová struktura vysokoškolského studia (bakalářské, magisterské a doktorské studium) a její postupné zavádění je momentálně velmi důležitým elementem transformace vysokoškolských systémů evropských zemí. Z prezentovaných výsledků a diskuze k nim je zřejmé, že pro většinu zemí Evropy je strukturované studium pořád novým prvkem, a uvedení do regulérního „chodu“ bude obtížné a vyžádá si ještě mnoho práce a času. Ze získaných informací verifikovaných našimi odborníky v rozhovorech s akademickou elitou zahraničních vysokých škol v projektu ESF Investice do vzdělávání „*Přestavba studia kinantropologických oborů vzhledem ke konkurenceschopnosti absolventů v EU*“ (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) je možné vidět určitý nesoulad.

Argumentů pro zavedení třístupňového modelu je více, např. nabídka vzdělávacích příležitostí, péče o nadané či hendikepované jedince, zvýšení počtu studijních míst (s diverzifikací studijních příležitostí), prostupnost s možností změnit studijní směr, mobilita (uznaná část studia v zahraničí) a jazyková zdatnost studentů, rozšiřování kvalifikace (i s možností opakované a obnovování kvalifikace) a modulární výstavba studijních programů.

Nicméně odstup od linie EU v oblasti třístupňového modelu vysokoškolské přípravy ve studijních programech tělesná výchova a sport, resp. sportovní management jsou patrné téměř ve všech národních programech. A přitom je nám všem jasné, že přijetí restrukturalizace sítě vysokých škol a jejich vzdělávacích programů je povinnost a úkol daný usneseními odpovídajících orgánů evropského prostoru vzdělávání ...i příslušných míst v České republice.

9 SUMMARY

In the diploma thesis, I have focused on the formation and development of the most important parts of documents which involve the structured study directly. At the same time, I have analyzed the postsecondary education system on the basis of the three-stage study structure; I have compared the concept of permeability and the recognition of study in the field of physical education and sports management in some European countries (Belgium, Finland, France, Ireland, Norway, etc.).

Currently, the three-stage structure of university study (bachelor, master, doctoral) and its gradual implementation is the most significant element of the transformation of university systems in European countries. According to the submitted findings and discussion, it is obvious that for most countries of Europe the structured study is still a new element and its regular establishment will be difficult and will require a lot of work and time. Based on the acquired information verified by our experts in discussions with the academic elites of foreign universities within the ESF - Investments in Education entitled Reorganization of Kinantropological Fields of Study in the View of Graduates' Competitiveness in the EU (CZ.1.07/2.2.00/28.0169) a certain discrepancy can be seen.

There are more arguments for implementing the three-stage model, e.g. offer of educational opportunities, care of talented or handicapped individuals, increase in the number of study places (with the diversification of study opportunities), permeability enabling the change in the line of study, mobility (recognized part of the study abroad) and language competence of students, qualification extension (with the possibility of repeating and refreshing) and modular development of study programmes.

Nevertheless, divergences from the EU line in the field of the three-stage model of university training in study programmes of physical education and sports or, if need be, sports management are obvious almost in all national programmes. At the same time, it follows that the adoption of network restructuring of universities and their educational programmes is an engagement and a task given by resolutions of competent authorities within the European space of education as well as competent places in the Czech Republic.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Australian Qualifications (2007). *Australian Qualifications Framework Implementation Handbook*. AQF: Advisory Board.
- Bergan, S. (2007). *Qualifications – Introduction to a Concept*. Strasbourg: Concil of Europe.
- Burke, P. (2000). *A Social History of Knowledge. From Gutenberg to Diderot*. Cambridge: Polity.
- Burke, P. (2012). *A Social History of Knowledge II. From the Encyklopedie to Wikipedia*. Cambridge: Polity.
- Cahlík, T. & Marková, J. (2004). *Ekonomika České republiky v novém prostoru Evropské unie*. Praha: CESES UK Praha.
- Coles, M. & Werquin, P. (2007). *Qualifications Systeme – Bridges to Lifelong Learning*. Paris: OECD.
- Černíkovský, P., Hnilica, J., & Pasáčková, E. (2012). *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky. 2. díl Oblasti vzdělávání*. Praha: MŠMT.
- De Potter, J. C. (2004). Network results. In De Potter. C., Van Coppenolle, H. Van Peteghem, A., Djobova, S., & Wijns, K. (2004). *Vocational training in adapted physical activity*. Leuven: Acco.
- Ficová, H. (2009). *Studium Managementu sportu v České republice*. [Bakalářská práce]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Government Notice No. 928 (2007). *The Higher Education Qualifications Framework*. Staatskoerant No. 30353.
- Hnilica, J., Pabian, P., & Hájková, T. (2012). *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky. 3. díl Zkušenosti a doporučení*. Praha: MŠMT.
- Lehnert, M. (2013). Návrh akreditace studijního oboru „*Trenérství a management sportu (Mgr.) navazující*“. [Návrh akreditace pro AK MŠMT ČR]. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury.
- Loučka, T. (2005). Hodnocení kvality vysokých škol. Sborník příspěvků z 6. semináře z cyklu „*Hodnocení kvality vysokých škol*“, Ústí nad Labem 25. -26. ledna 2005. Ústí nad Labem: UJEP.
- Kohoutek, J. & Závada, J. (2007). Tvorba národních kvalifikačních soustav ve vybraných evropských státech a v ČR v návaznosti na Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní vzdělávání a kvalifikační rámec Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. *Aula*, 15, č. 3, 30-60.

- Kreber, C. (2009). *The University and its Disciplines. Teaching and Learning Within and Beyond Disciplinary Boundaries*. New York: Routledge.
- Nantl, J. & Černíkovský, P., et al. (2011). *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky. 1. díl Národní deskriptory*. Praha: MŠMT
- Roth, O. (2004). Zvyšování konkurenceschopnosti evropských vysokých škol jako jeden z cílů Boloňského procesu. In: *AULA, 12* (zvláštní číslo), s. 43.
- Šťastná, V., Voskovec, V., & Skuhrová, Š. (2008). *Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání. Úvod do diskuze*. Praha: MŠMT.
- Transnational Qualifications (2008). *Transnational Qualifications Framework for the Virtual University for the Small States of the Commonwealth* (Commonwealth of Learning/South African Qualifications Authority).
- Zákon o vysokých školách.

Internetové zdroje

- Anonymus (2011). *Education*. Retrieved 12. 12. 2012 from the World Wide Web
http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/UNESCO_GC_36C-19_ISCED_EN.pdf

11 PŘÍLOHY

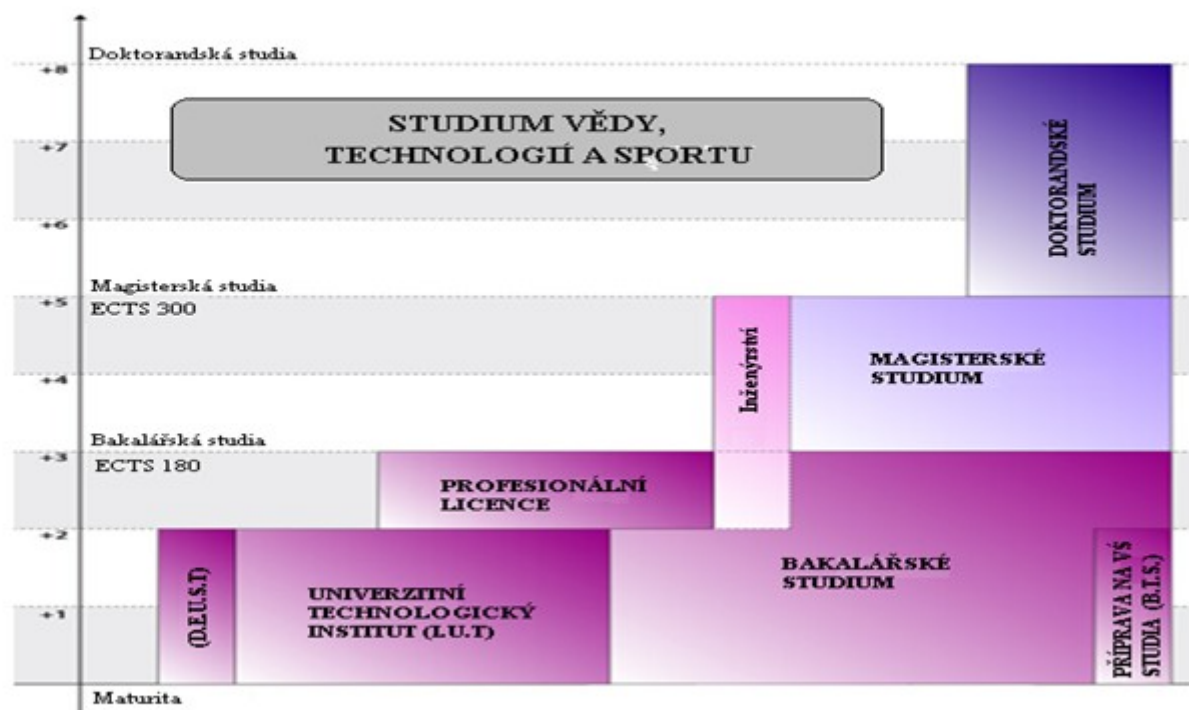
Příloha 1. Vybrané odborné dovednosti k porovnávání absolventů studijního programu TVS v evropském terciárním vzdělání.

Absolventi studijního programu Tělesná výchova a sport, obory Sportovní management a trenérství (odborné dovednosti)	
<i>Bakalářský studijní program</i>	<i>Magisterský studijní program</i>
Znají obecné cíle, poslání a rozsah tělesné výchovy a sportu (TVS) v historickém, sociálně politickém kontextu i ve vztahu k jiným vzdělávacím oblastem	Identifikují historický a sociálně ekonomický kontext a rozsah vzdělávací oblasti, cíle a poslání tělesné výchovy a sportu v ČR, v Evropě a ve světě.
Definují roli, význam i rozsah znalostí v souladu s obory Sportovního managementu a trenérství.	Rozumí významu TVS pro jedince i společnost, zdraví, tělesnou zdatnost, regeneraci, rozvoj lidských zdrojů aj. v národním, evropském a světovém sportu.
Definují význam, rozsah a obsah biomedicínských disciplín v souladu s obory Sportovního managementu a trenérství	Definují přínos, role a význam humanitních a biomedicínských poznatků a jejich vliv na zdraví, kvalitu života a stimulaci motorické výkonnosti.
Rozumí teoriím, konceptům, projektům a studiím ve vztahu k vzdělávací oblasti TVS.	Chápu podstatu a determinaci motorického vývoje, vztahy mezi senzitivními periodami, zráním a učením.
Rozumí znalostem a teoriím zdravotně orientované zdatnosti, biologické a sociální determinaci, specifčnosti tělesného zatěžování dětí a mládeže (<i>selektivně</i>).	Porozumějí klasifikacím sportovních aktivit v pojmech, poznatcích a metodologii společenskovědních a biomedicínských akademických disciplín (<i>selektivně</i>).
Znají základní metody vědecké práce v kinantropologii, principy interpretace, zobecnění a prezentace výsledků (<i>selektivně podle oborů</i>).	Znají související principy managementu a marketingu, makro i mikroekonomiky, financování sportovního sektoru, získávání podpory z donátorství (<i>dominantně</i>).
Znají související principy managementu a marketingu ve sportovním prostředí klubů, organizací, donátorství a sponzoringu.	Znají sportovní specializaci, koncepty a struktury sportovního tréninku ve vztahu k ontogenezi motorického vývoje.
Vymezují rozsah a limity pedagogických, didaktických, psychologických a manažerských postupů a intervencí v TVS.	Znají přednosti a nevýhody uplatnění principů marketingu, marketingového mixu ve sportovním prostředí, implikace analýzy SWOT.
Umí plánovat, rozpočítovat, organizovat a řídit tréninkové a kondiční programy a činnosti a hodnotit výsledky podle zadání a priorit (<i>dominantně</i>).	Umí plánovat, organizovat, rozpočítovat a tvůrčím způsobem řídit tréninkové a kondiční programy a hodnotit výsledky podle zadání a priorit (<i>dominantně</i>).
Umí využívat základní knižní i časopiseckou literaturu ve svém oboru a získané poznatky a doporučení aplikovat v inovacích praktických problémů.	Umí stanovit relevantní frekvenci, intezitu, rozsah i obsah tělesné zátěže, strategii řízení a monitorování sportovně tréninkového i manažerského procesu.
Umí implikovat pedagogické, didaktické a manažerské koncepty a modifikovat již přijatá rozhodnutí v řízeném trenérském (pedagogickém) i manažerském procesu.	Umí koncipovat komplexní výzkumné projekty, formulovat hypotézy analýz objektivní závěry a zobecnění, porovnávat výsledky s obdobnými výzkumy.
Umí hodnotit efektivitu programů a koncepcí, srovnávat a klasifikovat jejich odlišné aplikace a přístupy. Specifikovat rozsah a hloubku osvojení podle oboru.	Umí aplikovat adekvátní principy a metody psychologické přípravy sportovců před sportovní soutěží, v jejím průběhu a po ní.
Umí koncipovat a organizovat marketingový výzkum v oblasti tělovýchovných a sportovních služeb na lokální či regionální úrovni (<i>dominantně</i>).	Umí samostatně řešit komplexní pedagogické, trenérské a manažerské problémy na základě propojení získaných dat s využitím statistických metod.

Příloha 2. Vysokoškolská studia ve Francii (upraveno podle Langer, 2011).

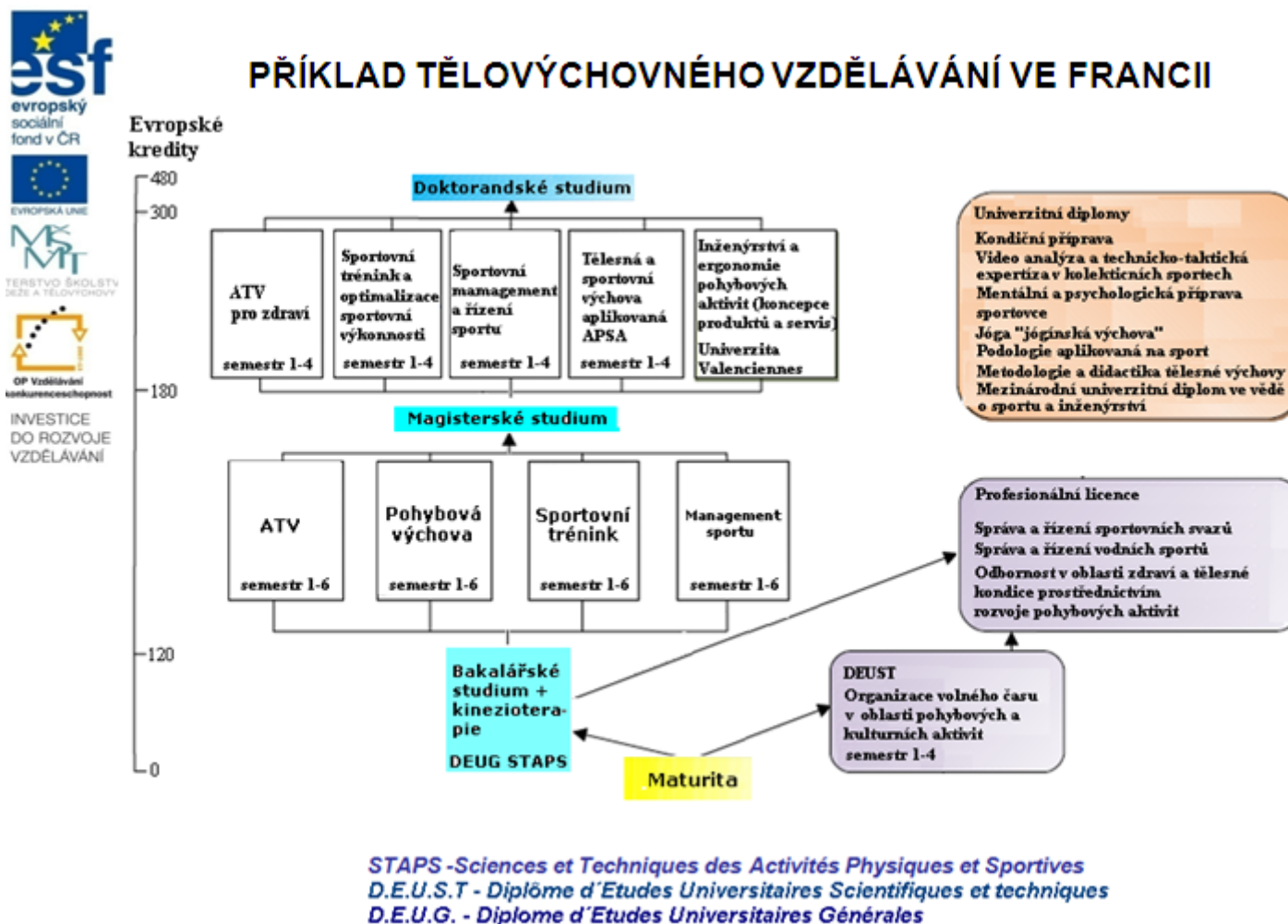

SCHÉMA VYSOKOŠKOLSKÉHO STUDIA VE FRANCII, DOBA STUDIA A EVROPSKÉ KREDITY

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Příloha 3. Schéma terciárního tělovýchovného vzdělávání ve Francii (upraveno podle Langera, 2011).

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Příloha 4. Návrh akreditace studijního oboru „*Trenérství a management sportu (Mgr.) navazující*“ (Lehnert, 2013).

Charakteristika studijního oboru

Zvládnutí rozsáhlé problematiky sportovně-pedagogické, metodicko-organizační a řídicí činnosti ve sportu jako společenském fenoménu je podmíněno potřebnou úrovní vzdělání v oblasti biologicko-medicínské, společensko-vědní a kinantropologické s orientací na možnosti využití v prostředí sportu.

Studijní program navazuje na akreditovaný bakalářský studijní program „*Trenérství a sport*“. Respektuje potřeby společenské praxe, které vyplývají z dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v ČR. Po obsahové a formální stránce je studijní obor koncipován v souladu se závěry Boloňských dohod.

Modulové uspořádání studijního programu umožňuje prostupnost s dalšími studijními obory. V rámci studia si studenti systematicky osvojují poznatky a učí se efektivně získávat informace. Studium oboru vytváří prostředí pro kritické chápání a vhodnou aplikaci přístupů a metod:

- a. Rozvoje výkonnosti sportovců v kontextu jejich dlouhodobého vývoje a celkového rozvoje osobnosti.
- b. Řídicí, metodicko-organizační a koordinační činnosti při zabezpečování sportovní činnosti.

Odborné praxe v návaznosti na další předměty připravují studenty k systematickému využívání poznatků, dovedností a zkušeností v oblasti trenérství a řízení sportu. Umožňují získávat kompetence v oblasti trenérství a managementu sportu a podporují profesní rozvoj studentů. Studenti se rovněž připravují na kritickou realizaci výzkumných šetření zejména se záměrem podpořit odbornou činnost v praxi.

Profil absolventa

Absolvent magisterského studia *Trenérství a sport* je odborníkem, který je kompetentní samostatně a efektivně řídit a organizovat tréninkovou a soutěžní činnost ve zvolené sportovní disciplíně v souladu se současnými požadavky a trendy. Dokáže rovněž koordinovat činnost trenérů v rámci sportovních klubů a dalších subjektů. Má vědomosti a odborné dovednosti, které mu umožní podílet se na řízení subjektů v oblasti sportu, ev. tyto subjekty řídit a ovlivňovat/koordinovat jejich činnost na regionální, národní i mezinárodní úrovni.

Absolvent je rovněž připraven realizovat výzkumnou činnost prioritně směřující k rozšíření poznatků v oboru a zkvalitnění praxe. Vzhledem k obsahové a úrovně srovnatelnosti s obdobným vzděláním v zemích EU je schopen s odpovídající jazykovou vybaveností zastávat příslušnou funkci rovněž v zahraničí.

1. Definice profesní oblasti trenérství a sport“

Odborné vedení sportovců v oblasti výkonnostního a vrcholového sportu všech věkových kategorií zaměřené na zvyšování trénovanosti a sportovní výkonnosti a managersko-pedagogické zabezpečení tréninkové a soutěžní činnosti.

2. Tři hlavní profese

- a. trenér a hlavní trenér (šéftrenér),
- b. metodicko-organizační pracovník sportovních klubů a jiných subjektů (sportovní ředitel, sekretář),
- c. odborný pracovník ve sportu (sportovní federace a instituce, státní správa, soukromý sektor) – sekretář, metodik, člen výkonných výborů...

3. Hlavní aktivity

- a. práce s informacemi relevantními pro aktuální sportovní činnost,
- b. řízení (vč. plánování) tréninkového procesu a vedení sportovců v soutěžích,
- c. koordinace tréninkové a metodicko-organizační činnosti v rámci subjektů na různých úrovních (klubové, svazové, územně-právní),
- d. koordinace činnosti technických, administrativních a organizačních pracovníků (koordinační zajištění činnosti subjektů),
- e. manažersko-ekonomické řízení sportovních subjektů,
- f. komunikace a spolupráce s dalšími subjekty, vč. svazů, škol, obcí, krajů, rodičů, apod.

4. Kompetence v každé aktivitě

Ad a) práce s informacemi

- získávat, analyzovat a vyhodnocovat relevantní informace o procesech a stavech,
- získané výsledky interpretovat a využívat při řízení aktuální sportovní činnosti a metodicko-organizační činnosti,
- efektivně předávat informace jak sportovcům, tak subjektům z vnějšího prostředí,

- využívat moderních technických prostředků a technologií.

Ad b) řízení (vč. plánování) tréninkového procesu a vedení sportovců v soutěžích

- získávat zájemce o sport, motivovat je k systematické činnosti, identifikovat talent,
- efektivně získávat informace nezbytné pro tréninkovou a soutěžní činnost, především informace o zásadách zatěžování,
- využívat teoretických poznatků a praktických zkušeností při vytváření koncepcí tréninku a tréninkových programů pro různé skupiny sportovců, včetně sportovců se specifickými potřebami,
- realizovat koncepce a tréninkové programy při respektování individuálních specifíků (vývojových, zdravotních, pohlavních apod.) a hodnotit jejich výsledky s hlavním cílem zvyšovat sportovní výkonnost,
- realizovat soutěžní činnost s přihlédnutím k sportovní specializaci, úrovni soutěží, individuálním specifíkům apod.,
- podporovat celkový rozvoj osobnosti sportovců (rozvíjením obecných a sportovně-specifických předpokladů, vytvářením pohybových, stravovacích, hygienických a dalších návyků, vytvářením poznatkové základny apod.).

Ad c) koordinace tréninkové a organizační činnosti

- metodicky vést pracovníky na nižší úrovni řízení tréninkového procesu (trenéry, cvičitele, instruktory apod.),
- organizovat činnost v rámci subjektů na různých úrovních (klubové, svazové, územně-právní),
- efektivně komunikovat uvnitř subjektu i s okolním prostředím.

Ad d) řízení technických, administrativních a organizačních pracovníků (koordinace zajištění činnosti subjektů)

- efektivně komunikovat uvnitř subjektu i s okolním prostředím,
- využít odborných metod, principů a pravidel ke koordinaci jednotlivých činností subjektu v oblasti hlavní a vedlejší činnosti,
- organizovat a metodicky zajišťovat porady, soutěže, eventy na různých úrovních řízení.

Ad e) manažersko-ekonomické řízení sportovních subjektů

- zabezpečit koordinaci jednotlivých činností v hlavních a vedlejších činnostech sportovních subjektů,
- řešit smluvní a právní záležitosti sportovních subjektů,
- organizovat sportovní prostředí, organizovat a zabezpečovat eventy,
- zabezpečovat financování a ekonomiku sportovního klubu, spolku,
- v praxi uplatňovat specifické znaky sportovního managementu,
- organizovat a zabezpečovat sportovní marketing, komunikaci a public relations, fundraising,
- koncipovat business projekt (praktický projekt ve spolupráci s praxí).

Ad f) komunikace a spolupráce s dalšími subjekty, vč. svazů, škol, obcí, krajů, rodičů, apod.

- efektivně komunikovat se zástupci organizací na jednotlivých úrovních (představiteli jiných subjektů, včetně sponzorů),
- propagovat a popularizovat činnost subjektu (realizace public relations),
- vytvářet a realizovat projekty související se zabezpečením sportovní činnosti,
- umět provádět aktivní fundraising,
- pořádat a organizovat společné akce.

5. Učební výsledky (v souladu s kompetencemi a profesí)

Absolventi rozumí teoretickým poznatkům o člověku jako společenské bytosti a současně o fungování sportu jako společenském fenoménu. Mají osvojeny specifické poznatky o lidském pohybu a jeho kultivaci v kontextu sportu a o řízení sportovní činnosti. Specifické dovednosti a schopnosti jsou zaměřeny především na technologie tréninkového procesu, řídicí techniky, psychologické techniky a sociální komunikaci.

Absolventi mají manažersko-ekonomické znalosti, které jim umožní získávat zdroje a alokovat jejich použití v souladu s platnými právními a ekonomickými zákonitostmi a pravidly. Prostřednictvím manažerských a marketingových metod jsou schopni průběžně zvyšovat koordinační i organizační úroveň řízeného subjektu. Absolventi v praxi umí realizovat komunikaci s okolím v souladu s moderními marketingovými metodami.

Absolventi jsou připraveni kvalifikovaně vykonávat funkce trenérů, hlavních trenérů, zodpovědných trenérů ve sportovních centrech mládeže, řídicích pracovníků ve sportovních

klubech (oddílech). Mohou rovněž pracovat jako odborní pracovníci (metodici, koordinátoři) ve sportovních federacích a v dalších sportovních organizacích (institucích), zastávat pozice související se sportovní činností ve státem uznávaných sportovních institucích, státní správě, ev. v nestátních organizacích (oblasti soukromého podnikání), neziskových organizacích sportovního, či rekreačně-pohybového charakteru.